

พระพรหมตามคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
BRAHMA ACCORDING TO BRAHMAN-HINDUISM

พระวรวุฒิ วิสุทธิเมธี (โอทอง), พูนศักดิ์ กมล,
PhraWorawut Wisutthimethi (Othong), Poonsak kamol
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum SanghaCollege
e-mail: warawut19952538@G-mail.com poonsakkamol@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

พรหมเป็นผู้สร้างโลก คัมภีร์อุปนิษัทกล่าวว่า พรหมที่อยู่ในพราหมณะที่เก่าที่สุด มีความหมายเพียงเป็นการสวดอ้อนวอน เป็นเพียงแค่ความศรัทธาที่เล้าสืบเนื่องมา ชาวอินเดียส่วนหนึ่งที่นับถือพรหมเชื่อว่า พรหมเป็นผู้สร้างทุกสิ่ง พรหมเป็นผู้รู้ทุกสิ่งทั้งสิ่งที่มีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต เมื่อพรหมสร้างขึ้นมาแล้วจักรวาลจะคงอยู่ได้มีกำหนดหนึ่งวันของพรหม คิดเป็นปีมนุษย์ได้สองร้อยหกสิบโกฏิปี เมื่อสิ้นวันของพรหมก็จะมีไฟบรรลัยกัลป์มาไหม้โลกจักรวาล และพรหมจะทรงสร้างจักรวาลและสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาอีกครั้งชาวอินเดียส่วนหนึ่งที่นับถือพรหม และขอพรจากพรหมเชื่อว่า การขอพรจากพรหมเป็นสิ่งมงคล พรหมจะประทานพรให้แก่สาวก ผู้กราบไหว้บูชาพระองค์ด้วยความศรัทธาอย่างแท้จริง พระองค์จึงจะทรงประทานพรให้บุคคลนั้นได้มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ: ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู, พระพรหม, คติความเชื่อ, แนวคิด

Abstract

Brahma is the creator of the world. The Upanishads say that the Brahma in the oldest Brahmana has only the meaning of prayer. It is just a sacred story that has been passed down. Some Indians who believe in Brahma believe that Brahma is the creator of everything. Brahma is the one who knows everything, both living and non-living things. When Brahma created the universe, it will last for one day of Brahma, which is two hundred and sixty crore human years. When Brahma's day ends, there will be a fire of the

end of the world and Brahma will create the universe and things again. Some Indians who believe in Brahma and like to ask for blessings from Brahma believe that asking for blessings from Brahma is auspicious. Brahma will give blessings to his followers who worship him with true faith. Then he will give blessings to that person to have only prosperity.

Keywords: Brahmanism-Hinduism, Brahma, beliefs, concepts

บทนำ

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเชื่อว่า พรหมเป็นเทพสูงสุด เป็นเทพผู้สร้างโลก สร้างมนุษย์ รวมถึงสัตว์ทั้งหลาย เป็นเทพผู้ลิขิตชีวิตมนุษย์ มีอยู่เพียงองค์เดียว คัมภีร์พระเวทกล่าวว่า พรหมเป็นผู้สร้างบุคคล วรรณะทั้งสี่ ให้กำเนิดจากอวัยวะแต่ละส่วน พราหมณ์กำเนิดจากพระโอษฐ์ กษัตริย์กำเนิดจากพระอุระ แพศย์กำเนิดจากพระเพลา ศูทรกำเนิดจากพระบาท คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า พรหมเป็นผู้ลิขิตความเป็นไปทุกสรรพสิ่ง เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ พรหมเป็นผู้รู้ความเคลื่อนไหวของสรรพชีวิต เหตุการณ์สำคัญของโลกอยู่ในสายตาของพรหม (พิทักษ์ ใคววันชัย, 2553) คัมภีร์พรหมไววรรตปุราณะกล่าวว่า พรหมทรงถือกำเนิดขึ้นมาโดยพระศิวะ ใช้พระหัตถ์ข้างหนึ่งลูบพระหัตถ์อีกข้างหนึ่ง พลันบังเกิดแสงขึ้นมาในพระหัตถ์ พรหมจึงถือกำเนิดออกมาจากแสง เหตุผลที่พระศิวะต้องการสร้างโลก จึงให้กำเนิดพรหมขึ้นมาเพื่อภารกิจนี้

คัมภีร์พรหมานทปุราณะกล่าวว่า พรหมถือกำเนิดในดอกบัว และดอกบัวนี้ได้ผุดขึ้นมาจากพระนาภีของวิษณุ คือวิษณุมีมาก่อนทุกสิ่ง พระองค์ต้องการสร้างโลกจึงให้กำเนิดพรหมขึ้นมาเพื่อภารกิจนี้ พรหมเกิดขึ้นมาโดยไม่มีสิ่งใด พระองค์ไม่มีจุดกำเนิด มีอยู่ตั้งแต่เริ่มต้นของจักรวาล เรียกว่า อาปวะ (พิทักษ์ ใคววันชัย, 2553) เมื่อพรหมประสงค์ที่จะสร้างสิ่งใด จึงแบ่งตัวเองออกเป็นสองภาค คือภาคหนึ่งเป็นชาย ภาคหนึ่งเป็นหญิง ร่วมมือสร้างเทพองค์อื่นขึ้นมา ชาวฮินดูเชื่ออีกว่า พรหมมีเพียงองค์เดียว ไม่มีวันเกิด ไม่มีวันตาย หากที่กำเนิดไม่ได้ และที่สิ้นสุดไม่ได้ มีอำนาจยิ่งใหญ่อยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งปวง ชาวฮินดูนิยมกราบไหว้ขอพรซึ่งเชื่อว่า พรหมจะประทานพรให้มีสุข (มัลลย์ จุฑารัตน์, 2562)

ความหมายของพระพรหมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ความหมายของพระพรหมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ในทัศนคติของนักวิชาการด้านเทววิทยากล่าวเอาไว้ว่า พระพรหมเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พรหมเป็นมหาเทพผู้สร้างโลก สร้างจักรวาลขึ้นมา พรหมเป็นผู้กำเนิดมาจากดอกบัว มีชีวิตเป็นอมตะตลอดกาล ไม่มีวันเกิด และไม่มีวันดับ พรหมเป็นผู้สร้างเทวดา มนุษย์ ยักษ์ อสูร สัตว์บก สัตว์น้ำ วานยา สมุนไพโร (พระยาสังจาภิรมย์, 2562) และพืชพรรณธัญญาหารต่าง ๆ รวมถึงเป็นผู้ให้กำเนิดคัมภีร์พระเวทอีกด้วย พรหมทรงเป็นหนึ่งในสามมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ เป็นหนึ่งในพระตรีมูรติของไตรโลก เรียกสภาวะของพรหมว่า “อาปวะ” คือหาที่สิ้นสุดไม่ได้ ไม่มีเบื้องต้น และไม่มีที่สิ้นสุด พรหมทรงเป็นพระบิดาแห่งจักรวาล โดยเรียกว่า “พรหมธาดา” พรหมมีอยู่สี่พระ

พักตร์ มีอยู่แปดพระกร ทรงมีหงส์ทองเป็นเทพพาหนะ ทรงมีพระชายา คือพระสุรัสวดี อาวุธวิเศษของพรหม คือลูกประคำ หม้อน้ำอมฤต ดอกบัว และคัมภีร์พระเวท (มนตรี จันทรศิริ, 2554)

กำเนิดของพระพรหมในคัมภีร์พระเวท

ในคัมภีร์พระเวทได้กล่าวถึงกำเนิดของพระพรหมเอาไว้ว่า พระพรหม หรือพรหมเทพ คือเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และเป็นหนึ่งในมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสามพระองค์ กล่าวคือพรหมเทพทรงเป็นหนึ่งในพระตรีมูรติ ประกอบด้วย พรหมเทพ (มหาเทพผู้สร้าง) วิษณุเทพ (มหาเทพผู้รักษา) ศิวะเทพ (มหาเทพผู้ทำลาย) คัมภีร์พระเวทระบุไว้ว่า พรหมเทพทรงเป็นบิดาของทุกสรรพสิ่งในโลกทั้งสาม พระองค์ทรงสร้างโลก สร้างจักรวาล สร้างสวรรค์ สร้างมนุษย์ชายหญิง รวมทั้งสร้างสัตว์บก สัตว์น้ำ พืช สมุนไพร และว่านยาต่าง ๆ นอกจากนี้ พรหมเทพยังเป็นผู้ให้กำเนิดคัมภีร์พระเวทอีกด้วย (ศานติ ภักดีคำ, 2556) ในคัมภีร์ได้กล่าวเอาไว้ว่า พรหมเทพนั้นเกิดขึ้นมาเองโดยไม่มีสิ่งใดมาก่อน อันแท้จริงแล้วพระองค์ไม่มีจุดกำเนิด กล่าวคือทรงมีอยู่ตั้งแต่เริ่มต้นของจักรวาล จึงเรียกสภาวะของพระพรหมนี้ว่า “อาปาอะ”

เมื่อพรหมเทพประสงค์จะสร้างสิ่งต่าง ๆ พระองค์จึงแบ่งตัวเองออกเป็นสองภาค ภาคหนึ่ง คือเพศชาย ภาคหนึ่ง คือเพศหญิง (พระสุรัสวดี) ร่วมมือกันสร้างเทพเจ้าองค์อื่นอีกด้วย เช่น เทวดา มนุษย์ สัตว์บก สัตว์น้ำ และพืชพรรณทั้งหลายในโลกนี้อีกด้วย (วรพล สุทธินันท์, 2552) ส่วนพระสุรัสวดี คือพระชายาของพรหมเทพ แต่ทั้งสองพระองค์มักไม่ปรากฏพร้อมกันทั้งในรูปวาดและรูปปั้น พรหมเทพมักปรากฏพร้อมกับวิษณุเทพ และศิวะเทพ เป็นสามมหาเทพผู้ปกครองโลก นรก สวรรค์ หากทั้งสามพระองค์ได้รวมร่างกันมักจะปรากฏเป็นมหาเทพตรีมูรติ คือมหาเทพผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกจักรวาลทั้งปวง และสัตว์พาหนะของพรหมเทพ คือหงส์ ส่วนสัตว์พาหนะของพระสุรัสวดี คือนกยูง พรหมของพราหมณ์-ฮินดู คือเทพผู้ยิ่งใหญ่ เทพผู้สร้างโลก มีอยู่เพียงองค์เดียว แต่เรียกได้หลากหลายพระนาม เช่น พรหมมา พรหมเทพ พรหมธาดา จตุระมุข ประชาบดี (วิทยา จินประดิษฐ์, 2520)

กำเนิดของพระพรหมในคัมภีร์ปุราณะ

กำเนิดของพระพรหมในคัมภีร์ปุราณะ คือในคัมภีร์ปุราณะระบุเอาไว้ว่า “พรหมเทพ” คือเทพเจ้าหรือพระเจ้าผู้สร้าง ทรงเป็นผู้ลิขิตความเป็นไปของทุกสรรพสิ่งในโลกสามภพ ทรงเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ทุกคนบนโลก องค์พรหมจึงเป็นผู้รู้ความเคลื่อนไหว ของสรรพชีวิตในโลกสามภพ ซึ่งทุกเหตุการณ์สำคัญของโลกนั้น ล้วนแต่อยู่ในสายตาของพระพรหมเสมอ ดังนั้น “พรหม” คือมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ ทรงเป็นเทพหนึ่งในสามตรีมูรติ และทรงรับฟังคำอธิษฐานของผู้ศรัทธาเสมอมา ซึ่งผู้บูชาพรหมเทพแล้ว และกระทำแต่คุณงามความดี ท่านก็จะได้รับการบันดาลพร เพื่อให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนาทุกประการ (ศานติ ภักดีคำ, 2556)

องค์พรหมเทพนั้นทรงมีพระนามหลากหลาย เช่น พรหมมา พรหมเทพ พรหมธาดา มหาพรหม ประชาบดี อาทิกวี อาตมภู และโลกาธิปติ คัมภีร์ปุราณะของพราหมณ์ฝ่ายวิษณุเป็นใหญ่ อาจจะกล่าวถึงกำเนิดพรหมเทพว่า องค์พรหมเทพนั้นทรงถือกำเนิดในดอกบัว ซึ่งดอกบัวนี้ผุดขึ้นมาจากพระนาภี (สะดือ)

ขององค์วิชฌเทพ กล่าวคือในตำนานนี้วิชฌเทพทรงมีมาก่อนทุกสรรพสิ่งในสามภพ พระองค์ต้องการสร้างโลกจักรวาลขึ้นมา พระองค์จึงทรงได้ให้กำเนิดพรหมเทพขึ้นมาเพื่อภารกิจนี้เอง ในคัมภีร์ปุราณะของพราหมณ์ฝ่ายคิเวเทพเป็นใหญ่ กล่าวถึงกำเนิดพรหมเทพว่า องค์คิเวเทพทรงใช้พระหัตถ์ข้างหนึ่ง ลูบพระหัตถ์อีกข้างหนึ่ง แล้วพลันบังเกิดแสงขึ้นมาในพระหัตถ์นั้น ในทันใดนั้นเององค์พรหมเทพออกมาจากแสงนั้น ด้วยเหตุผลที่ว่าคิเวเทพทรงต้องการสร้างโลกจักรวาลขึ้นมา พระองค์จึงได้ให้กำเนิดพรหมเทพขึ้นมาเพื่อภารกิจนี้ คือในตำนานนี้องค์คิเวเทพ เป็นผู้มาก่อนทุกสรรพสิ่งในสามโลก (ศานติ ภัคดีคำ, 2556)

ในคัมภีร์ปุราณะยังระบุเอาไว้ว่า พรหมเทพทรงเป็นเทพเจ้าแห่งการสร้างสรรพสิ่ง ทรงมีอำนาจในการลิขิตชะตาชีวิต โดยควบคุมทุกอย่างให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎแห่งกรรม พรหมเทพจึงทรงเป็นผู้คุ้มครองคนดี และลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้มีกิเลสตัณหา มักจะถูกพรหมเทพลิขิตให้ชีวิตมีแต่ความลำบากยากเข็ญ ผู้มีจิตใจเอื้ออารีต่อผู้อื่น พรหมเทพมักจะบันดาลให้มีความสุข และความอุดมสมบูรณ์ในชีวิตตลอดไป และการเสียสละต่อส่วนรวม คือการถวายความจงรักภักดีต่อพรหมเทพ และองค์พรหมเทพมักจะบันดาลพรเพื่อให้ผู้เสียสละนั้นให้มีแต่ความสุขตลอดกาล (คณิศพร, 2540)

ในคัมภีร์อณิปุราณะนั้น ยังได้กล่าวถึงกำเนิดของพรหมว่า พรหมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏแต่มีอยู่ในเบื้องต้นไม่มีท้องฟ้า กลางวันหรือกลางคืน เริ่มต้นด้วยมีประภค (ธรรมชาติ) และในปุรุષและวิชฌปะปนอยู่ในสิ่งทั้งสองนั้น ในเบื้องต้นของการสร้างโลกนั้นมีหัต (ความเป็นใหญ่) แล้วจึงมีอหังการ (ความเห็นแก่ตัว) และแล้วจึงมีไวการิกะ ไตชสะ และตามสะตามลำดับ จากอหังการก็เกิดอากาศซึ่งเป็นสื่อของเสียง อากาศซึ่งช่วยในการได้ยินและเห็น รสเกิดจากส่วนเบื้องต้นของน้ำ และกลิ่นเกิดจากแผ่นดิน ต่อมาพระผู้เกิดเอง (วิชฌเทพ) ประารถนาที่จะสร้างสัตว์ต่าง ๆ ในตอนแรกทรงสร้างน้ำ และเขื่อนน้ำ เรียกว่า “นารา” เพราะว่าเป็นการสร้างของนาระ และน้ำเป็นอายตนะหรือทางไป หรือการเคลื่อนไหวของพระองค์ เรียกว่า “นารายณะ” แปลว่า ผู้เคลื่อนไหวในน้ำ ไข่ที่อยู่ในน้ำมีสีทอง พรหมเทพเกิดอยู่ในนั้นด้วยตนเอง เรียกว่า “สวียมภู” และมีชื่อที่ว่า “หิรัณยะครรภ์” อีกชื่อหนึ่ง และไข่แบ่งออกเป็นสองภาค คือภาคหนึ่งเป็นสวรรค์ และภาคหนึ่งเป็นโลก ในระหว่างสองภาคนี้อันสร้างท้องฟ้าขึ้นมานั่นเอง (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2551)

ในคัมภีร์ศรุตปุราณะกล่าวถึงกำเนิดของพรหมเอาไว้ว่า วิชฌเทพเป็นผู้สร้างพรหมเทพให้มีสี่พระโอษฐ์ ในฐานะผู้สร้างโลก ในฐานะวิชฌเทพทรงรักษาโลกและจักรวาล และทรงสร้างรุทรขึ้นมา เพื่อเป็นเทพแห่งการปราบปรามอธรรมในโลกจักรวาล (วิทยา ศักยาภินันท์, 2549) ในคัมภีร์วราหะปุราณะกล่าวถึงกำเนิดของพรหมเอาไว้ว่า วิชฌเทพเป็นผู้สร้างพรหมเทพขึ้นมา และพรหมเทพก็กลายเป็นภาคหนึ่งของวิชฌเทพ เหมือนกับพระมนุเคยเป็นภาคหนึ่งของพรหมเทพ และพรหมเทพบุขาร่างที่มีเศียรเป็นม้าของวิชฌเทพ และรับภพของวิชฌเทพ พรหมเทพกล่าวว่า ในลำดับแรกเราเกิดจากพระประสงค์ของท่านเอง ในลำดับที่สองเกิดจากดวงพระเนตรของท่านเอง ในลำดับที่สามเกิดจากพระดำรัสของท่านเอง ในลำดับที่สี่เกิดจากพระกรรมของท่านเอง ในลำดับที่ห้าเกิดจากพระนาสิกของท่านเอง และในลำดับที่หกเป็นเหมือนไข่จากท่านเอง และนี่ก็เป็นการเกิดครั้งที่เจ็ดอีกด้วย จากดอกบัวที่ผุดขึ้นจากพระนาภีของท่านเอง ซึ่งทำให้พระองค์ได้รับสมญานามว่า “นาภีชะ” หมายถึง ผู้เกิดจากนาภีของวิชฌเทพ (ปรีดา ปัญญาจันทร์, 2559)

กำเนิดของพระพรหมในคัมภีร์เทพปรณัม

ในคัมภีร์เทพปรณัมนี้ มีการกล่าวถึงกำเนิดของพระพรหมเอาไว้ว่า กำเนิดของพรหมนั้นในแต่ละสมัยจะไม่เหมือนกันเลย ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่า ในสมัยใดพรหมได้รับความนับถือมากหรือน้อยเพียงใด อย่างกระนั้นกำเนิดของพรหมในสมัยมหากาพย์ และปุราณะนี้เอง มีวิวัฒนาการมาจากคัมภีร์พระเวทนั่นเอง กล่าวคือในคัมภีร์พระเวทได้กล่าวว่า มีเทพเจ้าองค์หนึ่งชื่อว่า “หิรัณยครรณ” คือเทพเจ้าองค์นี้ได้ถือกำเนิดมาจากไข่ทอง พระองค์ได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลกและน้ำ เสมือนว่าเป็นเชื้อของทุกชีวิต และสมัยมหากาพย์กล่าวว่า พรหมเกิดจากไข่ทองเช่นเดียวกัน และเพื่อหลีกเลี่ยงคำว่าพระองค์เป็นผู้เกิด โดยถือว่าพระองค์เป็นผู้ไม่เกิด (อชะ) จึงได้ตีความหมายของไข่ทองว่าเป็นช่องว่าง ในบางครั้งก็ว่า พระองค์เกิดจากดอกบัว พระองค์จึงได้ชื่อว่า “ปัทมโยนิ” โดยทั้งนี้เพื่อเป็นการยกย่องพระองค์ และในยุคนี้อ้างว่าพระองค์ทรงเป็นนปุงสกลิงค์ ในสมัยนี้พระองค์ได้ชื่อว่าเป็น “สวยามภู” และ “อาตมภู” หมายถึง ผู้เกิดเอง และผู้เป็นเอง (พระราชครูวามเทพมูณี, 2539) ในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์กล่าวว่า พรหมผู้สร้างโลก ประชาบัติไปตามหะหิรัณยครรณ และถือว่าเป็นเทพเจ้าผู้สูงสุด อันเป็นต้นเหตุของการสร้างโลก บางทีเรียกว่า “สวยามภู” (ผู้เกิดเอง) ได้มีกล่าวเอาไว้ในมานวธรรมศาสตร์ว่า พระสวยามภูเกิดจากความมืดตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ทรงสร้างน้ำ และปล่อยเชื้อลงในน้ำ เชื้อนี้กลายเป็นไข่ทอง พระองค์ทรงถือกำเนิดจากไข่ทองจึงได้ชื่อว่า “นารายณะ” แปลว่า ผู้มีน้ำเป็นทางไป (เทพย์ สาริกบุตร, 2539) หลังจากนั้นพระองค์ทรงสร้างสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตทั้งปวงจากพระกายของพระองค์ เช่น ทรงสร้างวรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร ทรงสร้างมาจากปาก แขน ขา และเท้าของพระองค์ไปตามลำดับ และยังได้ทรงสร้างคัมภีร์ไตรเพท โดยเลือกเฟ้นจากพระอัคนี พระวายุ และพระอาทิตย์อีกด้วย (เทพย์ สาริกบุตร, 2523)

รูปร่างของพระพรหมในคัมภีร์พรหมปุราณะ

คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวถึงพรหมเอาไว้ว่า เมื่อหากกล่าวถึงรูปร่างของเทพเจ้าต่าง ๆ และลักษณะของทวยเทพได้พรรณนาอย่างละเอียดลออ ยิ่งไปกว่าวรรณคดีในยุคก่อน กล่าวคือโดยทั่วไปแล้วทวยเทพมีรูปร่างงามมาก ซึ่งไม่มีเหงื่อไคล และฝุ่นละอองตามร่างกายเลย รวมถึงการไม่กระพริบพระเนตรเลย และไม่มีเงาเลย ฝ่าเท้าไม่สัมผัสพื้นดิน โดยมีรูปร่างเป็นเหมือนหนุ่มอายุ 25 ปี ทั้งดอกไม้ที่ทรงก็จะไม่เหี่ยวแห้ง และก็จะมิเสียงดังมาก พรหมเทพนอกจากมีลักษณะเช่นนี้แล้ว ยังทรงมีลักษณะพิเศษต่างจากทวยเทพทั่วไปอีกด้วย คือพระองค์ทรงเป็นผู้มีสี่หน้า ทรงมีสี่ปาก ในแต่ละเศียรทรงไว้ซึ่งพระเวททั้งสี่ และทรงสามารถมองเห็นได้ทุกทิศ และทรงเป็นนปุงสกลิงค์เพศ (มหาสม พ่วงภักดี, 2509)

ครั้นเมื่อถึงในสมัยปุราณะ พรหมเทพทรงกลายเป็นนปุงสกลิงค์ คือทรงมีรูปร่างเด่นชัดขึ้น แต่ว่าในบางปุราณะได้พรรณนาเอาไว้ว่า พระองค์มีพระวรกายสีแดงกำ ในลัทธิไศวะนิกายอธิบายว่า ทรงมีพระวรกายสีขาว ทรงมีสี่พักตร์ จึงทำให้พระองค์ได้สมญาว่า “พระจักรมุข” คือทรงมีแปดกรรณสี่กร และพระกรทั้งสี่นั้นทรงสิ่งของ มีดังนี้ ทรงธารพระกร (ไม้เท้า) ข้อนสำหรับตักเนย หม้อน้ำ คัมภีร์ และทรงมีประจำคล้องพระศอ (คอ) และทรงมีธนูที่ชื่อว่า “ปรีวิตะ” ทรงมีหงส์เป็นพาหนะชื่อว่า “หงสาวहन” อีกทั้งยังมีที่สถิต เรียกว่า “พรหมพุนหา” อันอยู่ในพรหมโลกนั่นเอง (มานิจ ชูชัยมงคล, 2554)

รูปร่างของพระพรหมในคัมภีร์ปุราณะ

คัมภีร์ปุราณะกล่าวถึงรูปร่างของพระพรหมเอาไว้ว่า แต่เดิมนั้นพรหมเทพหาได้มีสี่เศียรอย่างที่รู้จักกันทุกวันนี้ไม่ แต่ทว่าหากว่ามีอยู่เศียร ในคัมภีร์มัตสยาปุราณะได้กล่าวว่า เดิมนั้นพรหมมีเศียรเพียงเศียรเดียวเท่านั้น ในกาลต่อมาพรหมเทพได้สร้างสตรีขึ้นมา ด้วยสารบริสุทธิ์ของตนเองให้เป็นหญิงนามที่ชื่อว่า “พระนางศตรูปา” หรือพระนางสาวิตรี หรือพระนางคายนตรี หรือนางพราหมณี แล้วพรหมเทพก็ทรงดูพระธิดาของพระองค์ ซึ่งเกิดจากพระวรกายของพระองค์เอง และพระองค์ถูกศรกรรมเทพเสียบหัวใจ และพระองค์ทรงได้ออกอุทานว่า “เธอช่างน่ารักจริง” (พระยาสังจาภิรมย์, 2562)

พระนางศตรูปาได้มายืนอยู่ข้างหน้าของพระองค์ และพระองค์ต้องการที่จะมองดูพระธิดา เศียรที่สองก็ผุดขึ้นมาทันที ในขณะที่นางผ่านมาทางซ้ายและข้างหลัง เศียรที่สามและที่สี่ก็ผุดขึ้นมาอีก พระนางจึงเหาะขึ้นข้างบน เศียรที่ ห้าก็ผุดขึ้นมาอีก พระองค์ตรัสกับพระธิดาของพระองค์ว่า (แย้ม ประพัฒน์ทอง, 2517) “อนุญาตให้พ่อสร้างสิ่งมีชีวิต คือมนุษย์ สุระ และอสุระ” และเมื่อนางได้ยินเช่นนี้แล้ว พระนางเหาะลงมาทั้งสองอยู่ด้วยกันเป็นเวลานานร้อยปี สวรรค์ และตอนที่หมดเวลาร้อยปีทางสวรรค์ได้ให้กำเนิดพระมनु เรียกว่า สวยาม์ญ และวิราช (วรพล สุทธินันท์, 2552)

นอกจากนี้ ในคัมภีร์ปุราณะบางเล่มได้กล่าวว่า แต่ก่อนนี้ไม่มีอะไรเลยแม้แต่สวรรค์ก็ไม่มีตลอดจนเทวดา และอสูรก็ไม่มีเลย ในกาลต่อมาจึงเกิดสิ่งหนึ่งขึ้นตามลำพังซึ่งสิ่งนั้น คือมหากาล (คิเวเทพ) ซึ่งพระองค์ได้แทรกอยู่ทุกหนทุกแห่ง พระองค์ได้ใช้กวนมือซ้ายด้วยนิ้วชี้มือขวา จนได้กลายเป็นไขสีทอง ภาคบนสร้างท้องฟ้า และภาคกลางสร้างโลก ในท่ามกลางมีพรหมซึ่งมีอยู่ 5 พระเศียร มีอยู่ 4 พระกร แล้วมหากาลทรงตรัสว่า นี่เป็นผลงานสร้างโลก อันเป็นที่รักของเราเอง (แย้ม ประพัฒน์ทอง, 2517)

รูปร่างของพระพรหมในคัมภีร์เทพปรณัม

ในคัมภีร์เทพปรณัมกล่าวถึงรูปร่างของพระพรหมเอาไว้ว่า เมื่อคิเวเทพให้กำเนิดแก่พรหมเทพ ครั้งแรกนั้นมีอยู่ห้าพระเศียร และมีอยู่สี่พระกร และคิเวเทพจึงหายไป พรหมเทพจึงบำเพ็ญตบะอย่างยิ่งยวดเพื่อความสะดวกที่จะเห็นคิเวเทพ และคิเวเทพจึงประทานพรให้แก่พรหมเทพว่า ขอให้พรหมเทพจงเลือกพรที่ดีที่สุด พรหมเทพจึงขอพรให้คิเวเทพเป็นลูกของพระองค์ แต่คิเวเทพตรัสว่า พรหมเทพขอในสิ่งที่ไม่ควรขอ เพื่อสนองความต้องการของพรหมเทพ และคิเวเทพก็จะเป็นลูกของพรหมเทพในรูปของรูปุระ แต่ว่าพรหมเทพขอในสิ่งที่ไม่ควรขอ และคิเวเทพจึงตัดเศียรพระพรหมออกหนึ่งเศียร และเมื่อคิเวเทพเป็นบุตรของพรหมแล้ว พรหมเทพจึงมีชื่อว่า “ปีตามะ” (สมพงษ์ งามแสงรัตน์, 2550)

ในคัมภีร์เทพปรณัมได้พรรณนาว่า เนื่องจากเศียรที่ห้าของพรหมเทพ กำลังอ่านพระเวทที่อีกสี่เศียรยื่นให้ดูงามสง่า ส่องแสงเจิดจ้าเกินกว่าที่เหล่าทวยเทพ และอสูรทั้งหลายที่จะเข้าถึงได้พวกเขาทั้งหลายจึงตกลงใจไปหาคิเวเทพ เพื่อให้คิเวเทพทรงช่วยเหลือ และเมื่อคิเวเทพไปถึงพรหมเทพไม่ต้อนรับให้เกียรติตามธรรมเนียมปฏิบัติ และคิเวเทพเห็นว่าเศียรที่ห้าของพรหมเทพนั้น กำลังส่องความร้อลงไปสู่โลกยิ่งกว่าพระอาทิตย์นับพันดวง จึงเข้าไปใกล้และพูดว่าเศียรนี้ส่องสว่างมากเกินไป จึงตัดออกด้วยเล็บหัวแม่มือซ้าย (สมพงษ์ งามแสงรัตน์, 2550)

ในคัมภีร์เทพปกรณัมยังกล่าวเอาไว้อีกว่า ศิวะเทพตัดเศียรของพรหมเทพเพราะว่าเหล่าทวยเทพได้ขอรับรอง เนื่องจากพระองค์พยายามที่จะโอ้อวดพระอิศริยาของพระองค์เอง ดังนั้น เมื่อพรหมเทพถูกตัดเศียรที่หัวออกไปแล้ว พรหมเทพจึงสาปให้เหล่าทวยเทพเป็นผู้ดื่มสุราต่อไป เหล่าทวยเทพจึงได้ซื้ออีกชื่อหนึ่งว่า “สุระ” แปลว่า ผู้ดื่มสุรา ในลัทธิไวษณพได้แสดงความเห็นว่า พรหมเทพและวิษณุเทพได้ถกเถียงกันว่า ใครเป็นผู้เกิดก่อนจนกระทั่งมหาเทพ (ศิวะเทพ) ได้ปรากฏพระกายขึ้น และทรงตรัสว่าพระองค์เป็นผู้เกิดก่อน และไม่ได้แอบอ้างเหมือนเทพทั้งสองท่าน แล้วจึงให้พิสูจนียอดเศียรอันสูงสุด (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2551)

สันพระบาทของพระองค์พรหมเทพเหาะขึ้นไปในทันที คือเพื่อที่จะหายอดสูงสุด แต่ความเหน็ดเหนื่อยได้เกิดขึ้นกับพระองค์ ไม่สามารถที่จะคาดคะเนความใหญ่โต จึงกลับมาหามหาเทพประกาศว่า พระองค์ได้เห็นยอดอันสูงสุดของมหาเทพ เรียกว่าที่เกิดเป็นตัวแรกเป็นพยาน การกล่าวเท็จนี้ทำให้มหาเทพพิโรธสาปว่า “ไม่มีพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ที่กระทำโดยเฉพาะต่อเจ้า” ครั้นเมื่อวิษณุเทพกลับมาจึงกราบทูลว่า พระองค์ยอมรับว่า พระองค์ไม่สามารถที่จะเห็นพระบาทของศิวะเทพได้เลย ยอมรับว่าศิวะเทพเป็นผู้เกิดก่อนทวยเทพทั้งหลาย ภายหลังเหตุการณ์นี้ ศิวะเทพได้ตัดเศียรที่หัวของพรหมเทพออกเสีย (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2524)

ที่อยู่ของพระพรหมในคัมภีร์พรหมปุราณะ

คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวถึงที่อยู่ของพรหมว่า ที่อยู่ขององค์พระพรหม คือเขาพระสุเมรุราช ซึ่งอยู่สูงกว่าดวงอาทิตย์ และได้มีแสงสว่างในตัวเอง เป็นที่อยู่ของเหล่าเทพเทวดาทั้งหลาย ซึ่งในมหาภารตะเรียกว่า “เขาพระสุเมรุราช” ในรามายณะ ฉบับอุตตระ เรียกว่า “ภูเขาสีระ” และอีกแห่งหนึ่งคือเขาคันธมาทน์ ส่วนในวิษณุปุราณะพรรณนาไว้ว่า ที่อยู่ส่วนตัวของพรหม คือเขาพระสุเมรุราช กล่าวว่าเป็นภูเขาซึ่งเป็นโพรง ภายในมีน้ำและมีทะเลศักดิ์สิทธิ์ล้อมรอบ และในวิษณุปุราณะยังได้พรรณนาอีกว่า ยอดของเขาสุเมรุราชได้มีเมืองของพรหม โดยถือกำเนิดจากเท้าของพระวิษณุเทพ เมืองของพรหมนั้นกว้าง 1 หมื่น 4 พัน โยชน์ จัดว่าเป็นขอบเขตของสวรรค์ มีแม่น้ำคงคาซึ่งตกจากสวรรค์ลงสู่เมืองของพรหมนั้น ในขณะที่ตกลงไปก็แบ่งออกเป็นสี่สาย คือสีตา อลกกันทา จักขุ วัทธา เขาสุเมรุราชอยู่ระหว่างเขานิละ และนิษะ (ทางทิศเหนือและทิศใต้) และในระหว่างเขามาลยวันและเขาคันธมาทน์ (ทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก) (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2524)

ในคัมภีร์พรหมปุราณะยังกล่าวเอาไว้อีกว่า มีฤชิตคนหนึ่งชื่อว่านารทะ ได้เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศเทวดา และเป็นโอรสของพรหมด้วยประกาศว่า ตนเองไม่สามารถที่จะพรรณนาความงามของวิมานของพรหมได้เลย (วิมานของพรหมชื่อว่า พรหมพณฑา) อาจจะถึงใช้เวลาสองร้อยปี ก็ไม่สามารถที่จะพรรณนาความงดงามได้ทั้งหมด ซึ่งวิมานของพรหมนั้น ประมวลมาด้วยความงามอย่างสูงสุด ของโลกสวรรค์อื่นเข้ามารวมกันเอาไว้ (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2562)

ที่อยู่ของพระพรหมในคัมภีร์ปุราณะ

ในคัมภีร์ปุราณะกล่าวถึงที่อยู่ของพระพรหมเอาไว้ว่า ที่อยู่ของพระพรหม คือเขาพระเมรุราช ซึ่งภูเขาพระเมรุราชนั้นได้ถูกแบ่งออกได้เป็นสามยอด อันเป็นที่ตั้งของภูเขาไวคุณฐ์ ภูเขาพรหมปุระ และภูเขา

ไกรลาส ส่วนยอดสูงที่สุด คือพรหมปุระส่วนเบื้องล่างเป็นเมืองแปดเมือง คือเมืองศตมชะ เมืองอิวลนะ เมืองอันตะกะ เมืองรักษส เมืองอัมพูปะ เมืองอนิละ เมืองสสิน เมืองอิสะ และทั้งแปดเมืองนั้น ก็ได้อยู่ตามทิศต่างๆ และได้มีผู้รักษาดูแลตลอดเวลา มีดังนี้ (แย้ม ประพัฒน์ทอง, 2517)

ทิศตะวันออก เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระอินทร์ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระอัคนี ทิศใต้ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระยม ทิศตะวันตกเฉียงใต้ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระไนริตะ ทิศตะวันตก เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระวรุณ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระวายุ ทิศเหนือ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระกুবเระ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เทพผู้รักษาประจำทิศ คือพระคิเว อาจะกล่าวได้ว่า นอกเหนือจากเขาพระสุเมรุ ที่อยู่อีกแห่งหนึ่งของพรหม คือดอกบัว พระองค์ทรงประทับอยู่บนดอกบัวเสมอ พระองค์ชื่อว่า “กมลასนะ” แปลว่า ผู้ประทับบนดอกบัว (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2562)

บทบาทของพระพรหมในคัมภีร์พรหมปุราณะ

ในคัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวถึงบทบาทของพรหมเอาไว้ว่า พรหมนั้นได้ชื่อว่าผู้เป็นสยัมภู หรือผู้เป็นอาตมภู และพระองค์นั้นได้ชื่อว่า ผู้เป็นจอมเทพของโลกสาม ในสมัยมหากาพย์ตอนต้นฐานะของพรหมอยู่สูงส่งกว่าพระศิวะเทพ และพระวิษณุเทพ ซึ่งกล่าวกันว่าพระองค์เป็นเทพเจ้าองค์เดียวที่ทำหน้าที่ทั้งผู้รักษา และผู้ปราบปราม พระศิวะเทพและพระวิษณุเทพ ก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของพระองค์อีกด้วย แม้ว่าพระศิวะเทพจะเกิดจากการขมวดหน้าทิสี่ของพระองค์ จึงได้ชื่อว่ารุทรา สำหรับพระวิษณุเทพได้มีข้อความในมหากาพย์กล่าวว่า พระองค์คือกระตุซึ่งเป็นโอรสองค์หนึ่งของพรหม และพรหมได้ส่งพระวิษณุเทพ จูติลงมาเกิดในโลกจักรวาลนั่นเอง และพระวิษณุเทพทรงรับพระบัญชาซึ่งพระอินทร์นำมาให้อีกต่อหนึ่ง และพรหมตรัสว่าเทพผู้มีสี่กร ได้ถูกส่งมาเกิดในโลกมนุษย์โดยบัญชาของเราเพื่อปราบราวันะ (ยักษ์) (มนตรีจันทร์ศิริ, 2554)ยังได้กล่าวว่าพระศิวะเทพ และพระวิษณุเทพยังต้องเกรงกลัวพระองค์อีกด้วย เพราะว่าพระศิวะเทพ และพระวิษณุเทพก็ยังไม่เป็นที่รู้จักกัน บรรดาเทพทั้งหลาย กระทั่งพระองค์ต้องแนะนำให้รู้จักกัน (อติเทพ เทวินทร์, 2554)

ในสมัยปุราณะนั้น ฐานะของพรหมตกต่ำลงมาก ในขณะที่พระศิวะเทพและพระวิษณุเทพมีฐานะสูงขึ้นมาก กระทั่งกล่าวว่าพระองค์ถูกพระศิวะเทพหลงโทษ ในคัมภีร์วราหะปุราณะได้กล่าวว่า พระวิษณุเทพเป็นผู้สร้างพรหมขึ้นมา ดังนั้น องค์พรหมเทพกลายเป็นภาคหนึ่งของพระวิษณุเทพ ซึ่งเหมือนพระมनु ที่เคยเป็นภาคหนึ่งขององค์พรหมเทพนั่นเอง และในปุราณะบางคัมภีร์ได้พยายามที่จะอธิบายว่า การสร้างและการทำลายเป็นแบบเดียวกันนั้น โดยกล่าวว่าการทำลาย คือการสร้างแบบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อจะอธิบายว่า พระศิวะเทพและพระพรหม คือเป็นองค์เดียวกันนั่นเอง (อติเทพ เทวินทร์, 2554)

บทบาทของพระพรหมในคัมภีร์วิษณุปุราณะ

ในคัมภีร์วิษณุปุราณะกล่าวถึงบทบาทของพระพรหมเอาไว้ว่า องค์พระพรหมเทพเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างทั้งสิ่งที่มีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต ครั้นเมื่อพรหมสร้างขึ้นมาแล้ว โลกและจักรวาลก็จะคงอยู่ได้มีกำหนดหนึ่งวันของพรหมเทพ คือคิดเป็นปีมนุษย์ได้สองร้อยหกสิบโกฏิปี เมื่อสิ้นวันของพรหมก็มี

ไฟบรรลัยกัลป์มาไหม้โลก และไหม้จักรวาล รวมถึงมอดไหม้สัตว์ทั้งปวงอีกด้วย ซึ่งเว้นแต่เหล่าพระมหาฤๅษีทั้งหลาย และเหล่าเทวดาทั้งหลาย รวมถึงธาตุทั้งห้า คือดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ องค์พรหมเทพหลับแล้วตื่นขึ้นมา แล้วจึงสร้างโลกขึ้นมาใหม่ อันจะคงทนอยู่ไปได้อีกหนึ่งวันของพรหมเทพ และวนเวียนเช่นนี้ไปจนกว่าจะครบร้อยปีขององค์พรหมเทพ แล้วจึงจะถึงเวลามาหาประลัย คือเวลากระจัดกระจายที่ใหญ่ยิ่ง องค์พรหมเทพเองก็ดี มหาฤๅษีก็ดี และของทุกสิ่งทุกอย่างก็จะกระจัดกระจายแยกออกเป็นธาตุต่าง ๆ อย่างที่เป็นอยู่แบบเดิม (อดิเทพ เทวินทร์, 2554)

ในสมัยปัจจุบันนี้ ชาวอินเดียยังคงมีความเชื่อที่ว่า พรหมเทพได้มีอำนาจเหนือโชคเคราะห์ของมนุษย์ทั้งหลาย การกระทำของมนุษย์นั้นไม่สามารถเอาชนะพรหมเทพได้เลย ซึ่งอำนาจของพรหมเทพนั้น ได้มีอยู่เหนือกว่าปัญญาของมนุษย์หลายเท่ามาก โดยกล่าวว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นโดยปราศจากจุดประสงค์ และอิสระของจุดประสงค์พระผู้สร้างโลกและจักรวาล กล่าวคือในทุกสิ่งทุกอย่างกำหนดเอาไว้ โดยองค์พรหมเทพผู้เดียวเท่านั้นเอง อันความจริงแล้วพระผู้สร้างโลกทรงแต่งตั้งวางแบบแผนเอาไว้ และทรงได้แบ่งสรรตามกรรมของตน ในสิ่งที่คนทำหรือทำมาแล้ว (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2524)

กล่าวคือทางของคนถูกกำหนด โดยโชคเคราะห์ส่วนหนึ่ง โดยไม่รู้ส่วนหนึ่ง และโดยกรรมส่วนหนึ่ง พรหมเทพได้ลิขิตชีวิตของคนทุกคนเอาไว้ โดยท่านจะเขียนไว้ที่หน้าผากของเด็ก เมื่ออายุนั้นได้ประมาณหกวัน ทุกคนจะดำเนินตามลิขิตขององค์พรหมเทพที่ได้ลิขิตเอาไว้ อาจจะมีหมายความว่า ทุกชีวิตที่บังเกิดขึ้นมาในโลกใบนี้ ก็ล้วนแล้วแต่อยู่ในอาณัติขององค์พรหมเทพทั้งสิ้น หรืออาจจะอยู่ในพระบัญชาการขององค์พรหมเทพทั้งสิ้น เป็นที่มาของคำว่า “พรหมลิขิต” ซึ่งไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้เลย (ห้องโหรศรีเมหาโพธิ์, 2555)

อิทธิพลของพระพรหมในคัมภีร์โหราศาสตร์

ในคัมภีร์โหราศาสตร์กล่าวถึงพระพรหมเอาไว้ว่า ตามมติของเหล่าพราหมณาจารย์ทั้งหลายมาแต่ครั้งโบราณกาล มีการกล่าวถึงตำราพรหมชาติว่า ถือว่าเป็นพระตำราที่มาจากองค์พรหมเทพ เป็นพระตำราพุทธลักษณะ ที่บรรดาเหล่าพระฤๅษีทั้งหลายนั้นได้แต่งไว้ก็ล้วนแล้วแต่มาจากองค์พรหมเทพทั้งสิ้น ส่วนสาเหตุที่รู้เห็นถึงพุทธลักษณะได้นั้น เพราะว่าองค์พรหมเทพนั้น พระองค์ทรงเป็นผู้มีอายุยืนยาวนานมาก ท่านได้รู้ได้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดกาล เมื่อเวลาเหล่าพวกรัชมณเฑาะว์ทั้งหลายนั้นได้เสาะเที่ยวสืบหาที่เรียนศึกษาวิชาต่าง ๆ ได้ทำความเคารพนับถือ นบนอบในผู้เฒ่าผู้แก่อยู่ (ห้องโหรศรีเมหาโพธิ์, 2555) องค์พรหมเทพได้เห็นแก่ความกรุณา ครั้นพอได้ทราบเรื่องราวแล้ว พระองค์จึงทรงแปลงเพศมาเป็นบรรณพราหมณ์ผู้เฒ่า แล้วจึงได้บอกวิชาการต่าง ๆ รวมถึงเรื่องราวของมนตรา คาถาอาคม ไสยศาสตร์ มนต์ไสยเวท พระตำราพยากรณ์ศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงพระตำราคุณลักษณะของหมอดูต่าง ๆ นั้นเองเหล่าพวกรัชมณเฑาะว์ทั้งหลายนั้น ท่านจึงได้ถือว่าของเหล่านี้เป็นของวิเศษมาก เพราะว่าได้มาจากองค์พรหมเทพทั้งสิ้น และนับถือกันมานานว่า เป็นของศักดิ์สิทธิ์มีความมงคลมาก แม้ว่าพระคัมภีร์ปิงคละดาบส ตลอดจนถึงพระคัมภีร์โหราศาสตร์ในรุ่นหลัง ยังได้กล่าวว่าได้มาจากพระฤๅษีทั้งหลาย และเหล่าทวยเทพบันดาลให้ ครูบาอาจารย์และรวมถึงตัวผู้ที่เรียนรู้เอาไว้ว่าต่างก็กล่าวถึงสิ่งมงคลนี้ ในทำนองเดียวกันนั่นเอง นอกจากนี้

องค์พรหมเทพตามนัยแห่งศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หมายถึง มหาเทพผู้สร้างสรรค์สิ่งทั้งหลาย บรรดามีในโลก จักรวาล รวมทั้งโลก ทุกสิ่งในโลก (โหรญาณโชติ, 2539)

ด้วยสาเหตุนี้ พรหมเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ท่านจึงได้ชื่ออีกหนึ่งว่า “ปรมาตมัน” หมายถึง ตัวตนที่ยิ่งใหญ่ หรือพระผู้เป็นเจ้า และเมื่อมีปรมาตมัน หมายถึง พระผู้สร้าง จึงได้มีชื่อสิ่งที่ถูกสร้างตามมา คืออาตมัน แปลว่า ตัวตนเล็ก หรือส่วนย่อยที่แยกออกมาจากปรมาตมันนั่นเอง ในคติความเชื่อของชาวไทย นั้นที่ได้รับความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โดยเชื่อกันมาว่า พรหมเทพเป็นผู้ลิขิต ชะตาชีวิตของ บุคคลต่างๆ คือตั้งแต่วันเกิดไปจนถึงวันตาย เรียกว่า “พรหมลิขิต” (โหรหลวง, 2521)

และบุคคลใดที่บูชาพรหมเทพอยู่เป็นเนืองนิจแล้ว พระองค์ก็มักจะประทานพรให้สมหวังทุกอย่าง และจะมี ความสมปรารถนาทุกอย่าง เรียกว่า “พรพรหม” ในคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้กล่าวว่า องค์ พรหมเทพทรงเป็นเทพ ที่ประจำเบื้องบนสรวงสวรรค์อีกด้วย ในคัมภีร์โหราศาสตร์มหาภารตะนั้น ได้เรียก พระนามของพรหมเทพว่า มีหลากหลายพระนามด้วยกัน เช่น พระพรหมธาดา พระประชาบดี พระหงสธฤ พระหงสวาहन พระจตุรพักตร์ พระปรเมษฐ์ ในลิลิตโองการแช่งน้ำนั้น ได้มีการกล่าวถึงองค์พรหมเทพว่า “ขุนหงส์ทองเกล้าสี่” หมายถึง เทพผู้ทรงหงส์ทองเป็นเทพพาหนะ และเทพผู้มีสี่พระพักตร์ (โหรญาณโชติ, 2539)

อิทธิพลของพระพรหมในคัมภีร์ไสยศาสตร์

ในคัมภีร์ไสยศาสตร์กล่าวถึงพระพรหมเอาไว้ว่า พรหมเทพนั้นเป็นเทพเจ้าแห่งการสร้างสรรค์ ทรงมีอำนาจในการลิขิตชะตาชีวิต โดยควบคุมทุกอย่างให้เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎแห่งกรรม พรหมเทพ นั้นเป็นผู้คุ้มครองคนดี และลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้มีกิเลสตัณหา มักจะถูกพรหมเทพลิขิตให้ชีวิตมีแต่ความ ลำบากยากเข็ญ ผู้ที่มีจิตใจเอื้ออารีต่อผู้อื่น พรหมเทพก็จะบันดาลให้มีความสุข และสมบูรณ์ในชีวิต ตลอดไป และการเสียสละต่อส่วนรวมนั้น คือการถวายความจงรักภักดีต่อพรหมเทพ และพรหมเทพก็จะ บันดาลประทานพร เพื่อให้ผู้เสียสละนั้นได้มีแต่ความสุขตลอดกาลนั่นเอง ผู้ใดศรัทธาในพรหมเทพหากเมื่อ สวดบูชาต่อพระองค์แล้ว พระองค์ก็จะทรงประทานปัญญา ในการประกอบอาชีพ ปกป้องให้ห่างจากศัตรูหมู่ มารร้าย (โหรหลวง, 2521)

รวมถึงพระองค์ก็จะทรงประทานความแข็งแรง ความรู้แจ้งแทงตลอดในสิ่งอื่น คอยชี้แนะแนว ทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และทรงมอบความบริสุทธิ์ทางจิตวิญญาณ ให้แก่ผู้นั้นตลอดไปนั่นเอง นอกจากนี้ ใน คัมภีร์ไสยศาสตร์ยังกล่าวเอาไว้อีกว่า องค์พรหมเทพจะทรงโปรดความเจียมสงบ ไม่วุ่นวาย ทรงมีพระทัย อ่อนโยน รักสรรพชีวิตที่พระองค์สร้างมาเสมอ เมื่อผู้ศรัทธาต้องการสักการะ องค์พรหมเทพก็จะโปรดการ จัดการอย่างเรียบง่าย มีความตั้งใจแต่ไม่ใหญ่โตวุ่นวายมากนัก พระองค์จะทรงโปรดให้ลูกศิษย์สวดภาวนาว่า โอม สัก ชิต เอกัม พรหมมา “หรือ” โอม อาฮัม พรหมมา อัสมิ เป็นร้อย ๆ พัน ๆ หมื่น ๆ แสน ๆ เทียว และให้นั่งสมาธิตั้งจิตเพ่งไปที่พระองค์ ด้วยการที่ผู้ศรัทธาได้อยู่กับองค์พรหมเทพตามลำพัง รวมถึงการนั่ง สมาธิที่จิตนิ่งสงบแล้ว และให้สวดภาวนาให้นานที่สุด พระองค์ก็จะทรงโปรดปรานมาก เพราะว่าพระองค์ ทรงสอนว่า การนั่งอยู่กับที่ และการตรึงระลึกถึงพระองค์ การบริโภคมังสวิรัติ ไม่ออกไปสร้างสิ่งเดือดร้อน

ให้ผู้อื่นสิ่งนั้นคือการตอบแทนพระคุณอันประเสริฐ ขององค์พรหมเทพได้ดีที่สุดอีกวิธีหนึ่งนั่นเอง (หลวงวิศาลดรรณกร, 2563)

ในคัมภีร์ไสยศาสตร์นั้นถือว่า ได้รับเอาอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูก็มีความเชื่อว่า พรหมเทพเป็นเทพเจ้าสูงสุด และเป็นหนึ่งในพระตรีมูรติผู้ยิ่งใหญ่ หากว่าบุคคลใดได้บูชาพรหมเทพแล้ว บุคคลนั้นก็จะมีความสุขและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของตนเองสืบไป ดังนั้น โบราณจารย์จึงได้ผูกตำรายันต์ และตำราคาถาอาคมขึ้นมา โดยอาศัยเรื่องราวดังกล่าวนี้ โดยปรากฏเป็นตำรายันต์ต่าง ๆ ทั้งยันต์สามเหลี่ยม ยันต์สี่เหลี่ยม ยันต์วงกลม ยันต์แปดเหลี่ยม รวมถึงยันต์รูปภาพต่าง ๆ อีกด้วย โดยเชื่อว่ายันต์ต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิคุณต่างกันไปในตัวเอง และหนึ่งในยันต์ศักดิ์สิทธิ์นั้นเอง ก็ปรากฏว่ามียันต์รูปเทพเทวดาต่าง ๆ และปรากฏว่ามียันต์รูปพระพรหมปะปนอยู่ด้วย ได้แก่ (โหรญาณโชติ, 2539) ยันต์พระพรหม ยันต์ท้าวมหาพรหม ยันต์มหาพรหมธาดา ยันต์พรหมสี่หน้า ยันต์บาร์มีพระพรหม และยันต์พระพรหมแปลงรัศมี โดยมีคติความเชื่อว่า ยันต์เหล่านี้เป็นพระยันต์ชั้นสูง เป็นพระยันต์ที่วิเศษมาก บุคคลใดก็ตามที่ได้สักยันต์รูปพระพรหมแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีอำนาจเหนือศัตรูทั้งหลาย เป็นมหาอำนาจแก่คนทั่วไป มีเมตตาตามหานิยมแก่คนและสัตว์ทั้งหลายอีกด้วย รวมถึงเป็นที่รักของผู้บังคับบัญชาทั้งปวง และจะมีโชคลาภ วาสนา บาร์มี มีพลังวิเศษจากพระพรหมมาคอยช่วยเหลือตลอดเวลาอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นคติความเชื่อที่มาจากคติทางไสยศาสตร์ทั้งสิ้น ปัจจุบันนี้ผู้คนส่วนใหญ่ ได้ให้ความสนใจกับลายยันต์รูปพระพรหมเป็นอย่างมาก เชื่อว่าเมื่อสักยันต์รูปพรหมแล้ว จะพบเจอแต่ความโชคดีตลอดไป (หลวงวิศาลดรรณกร, 2563)

อิทธิพลของพระพรหมในคัมภีร์พราหมณะและอุปนิษัท

คัมภีร์พราหมณะนั้นถือว่า เป็นคัมภีร์ที่อธิบายพิธีกรรมบางอย่าง และเรื่องราวในสิ่งต่างๆ ที่ได้สืบเนื่องมาจากบทพระเวท ในตอนนี้คำว่า พระพรหมในฐานะเทพผู้สร้างสรรค์ ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีใช้กัน คำว่า “พระพรหม” ที่อยู่ในพราหมณะที่เก่าที่สุดนั้น ได้มีความหมายเพียงเป็นการสวดอ้อนวอนเท่านั้นเอง หรืออาจจะเพียงแค่ว่าเป็นความศักดิ์สิทธิ์ ที่ได้เล่าสืบเนื่องมาจากโลกจักรวาลเท่านั้นเอง และได้นับว่าเป็นนปุงสกลิงค์ ส่วนเทพเจ้าที่มีหน้าที่เดียวกับพระพรหม ในฐานะเทพผู้สร้างในคัมภีร์พราหมณะ คือพระประชาบดี ซึ่งเทพองค์นี้นั้นในพราหมณะได้กล่าวว่า (อรรถกถา วริยะบุรณะ, 2522)

ท่านได้เข้ามานำบำเพ็ญตบะ โดยการทรมานกายเตรียมการที่ท่านจะสร้างโลก โดยท่านได้เลือกเอาน้ำแต่ดึกดำบรรพ์ ได้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างโลกและจักรวาล โดยได้อาศัยความปรารถนาที่เป็นเชื้อของทุกชีวิต และถือว่าเป็นพลังอำนาจ ในการดำเนินการสร้างสรรค์ ในตอนแรกนั้นฐานะของพระประชาบดีเด่นมาก คือฐานะที่เป็นผู้สร้างโลกและจักรวาล ในกาลต่อมาฐานะของพระประชาบดีตกต่ำลงมาก โดยได้มีเรื่องราวของพระองค์ถูกรูท ได้ตัดศีรษะออกศีรษะหนึ่งในฐานะที่ประพฤติดิตถิธรรมอันดีงามที่ท่านได้เอาพระราชาธิมาของตนเป็นภรรยา (อรรถกถา วริยะบุรณะ, 2522)

ในแง่นามธรรมที่เป็นทฤษฎีที่ลึกซึ้งมาก กล่าวเอาไว้ในศตปถพราหมณะ ความว่า พระประชาบดีคือปัญญาที่ทำให้คนอยู่เหนือความตายทั้งมวล ที่สามารถกระทำให้คนบรรลุโมกษะได้ และถึงขั้นนี้พระ

ประชาชนดีที่ไม่ใช่เทพเจ้า ที่มีตัวตนอีกต่อไปนั่นเอง แต่ทว่าได้เป็นสิ่งซึ่งไม่มีตัวตน คือเป็นนามธรรม เป็นสิ่งสูงสุดที่ผู้บำเพ็ญเพียร หวังที่จะบรรลุในที่สุดนั่นเอง ซึ่งลักษณะของพระประชาบดีที่เป็นนามธรรมตามในคัมภีร์ศตปทพราหมณ์นี้เอง มีวิวัฒนาการมาเป็นพระพรหม ในคัมภีร์อุปนิษัตตซึ่งจะกล่าวสืบต่อไป (อรรถนิธรี วิริยะบุรณะ, 2522) กล่าวคือพระพรหมในคัมภีร์อุปนิษัตตนี้ คัมภีร์อุปนิษัตตนี้ถือว่าเป็นปรัชญายุคปลายพระเวท คัมภีร์อุปนิษัตตนั้นได้แสดงถึง ความนึกคิดของคนอินเดียในยุคนั้นได้กล่าวกันว่า พระคัมภีร์อุปนิษัตตมีอยู่ทั้งหมด 108 พระคัมภีร์ และความแตกต่างของอุปนิษัตตต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับพวกพราหมณ์ผู้เป็นเจ้าของสำนักนั้นและคัมภีร์อุปนิษัตตนั้นถือว่าเป็นพัฒนาการวางความคิดอันสูงสุดในทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กล่าวคือมุ่งหลุดพ้นจากสังสารวัฏ หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด (สมพงษ์ งามแสงรัตน์, 2550) นักปราชญ์ทางฝ่ายภาษาสันสกฤตคนหนึ่งได้กล่าวว่า แนวความคิดเรื่องสังสารวัฏนั้น ได้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อุปนิษัตตรุ่นเก่าประมาณ 600 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งได้ตกอยู่ในระยะเวลาที่พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่พอดี อันคัมภีร์อุปนิษัตตที่ดี พระพุทธศาสนาเถรวาทก็ดี ได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสังสารวัฏที่เหมือนกันมาก กล่าวคือว่าได้มีความเชื่อเรื่องราวของการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้น จึงได้มีความคิดที่จะพ้นสังสารวัฏ เพื่อที่จะไปสู่บรมสุขแท้จริงหรือไปสู่นิรวาณ หรือโมกษะอันประเสริฐ นับว่าเป็นเช่นเดียวกัน แต่ทว่ามีความต่างกันแต่วิธีปฏิบัติเท่านั้น (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2562)

บทสรุป

พระพรหมในความเชื่อของพราหมณ์-ฮินดู คือเทพผู้ยิ่งใหญ่ เป็นเทพผู้สร้างจักรวาล มนุษย์ และเป็นบิดาแห่งจักรวาล คัมภีร์พระเวทกล่าวว่า พรหมเกิดขึ้นมาไม่มีสิ่งใดมาก่อน ไม่มีจุดกำเนิด มีอยู่ตั้งแต่เริ่มต้นของจักรวาล เรียกสภาวะพรหมว่าอาปาสะ คัมภีร์วิษณุปุราณะกล่าวว่า พรหมกำเนิดในดอกบัวซึ่งดอกบัวนี้ผุดขึ้นมาจากนาภีของพระวิษณุ คัมภีร์ศิวะปุราณะกล่าวว่า พระศิวะใช้พระหัตถ์ข้างหนึ่งลูบพระหัตถ์อีกข้างหนึ่ง เกิดแสงขึ้นมาในพระหัตถ์ พรหมจึงออกมาจากแสงนั้น คัมภีร์อัคินิปุราณะกล่าวว่า พรหมเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏ มีอยู่ในเบื้องต้นไม่มีท้องฟ้า กลางวันและกลางคืน เริ่มต้นด้วยประกายดิปูระ วิษณุปะปนอยู่ในสิ่งทั้งสอง เบื้องต้นของการสร้างโลกมีมัท แล้วมีอหังการ ไวการิกะ ไตชสะ ตามละตามลำดับ อหังการเกิดอากาศเป็นสื่อของเสียง อากาศช่วยในการได้ยินและเห็น รสเกิดจากส่วนเบื้องต้นของน้ำ กลั่นเกิดจากแผ่นดิน ต่อมาพระวิษณุปรารถนาสร้างสัตว์ ตอนแรกสร้างน้ำ เรียกว่า นารา น้ำเป็นอายตนะ การเคลื่อนไหวของพระองค์ เรียกว่า นารายณะ แปลว่า ผู้เคลื่อนไหวในน้ำ ไซที่อยู่ในน้ำมีสีทอง พรหมเกิดอยู่ในนั้นด้วยตนเอง เรียกว่า สวยามู

มีชื่อว่าหิรัณยะครรภ ไซแบ่งออกเป็นสองภาค ภาคหนึ่งเป็นสวรรค์ ภาคหนึ่งเป็นโลก คัมภีร์ครุฑปุราณะกล่าวว่า วิษณุเทพเป็นผู้สร้างพรหมเทพให้มีสีโอษฐ์ ในฐานะผู้สร้างโลก ในฐานะวิษณุเทพรักษาโลกสร้างรุทระขึ้นมาเพื่อเป็นเทพแห่งการปราบอธรรมในโลก คัมภีร์วราหะปุราณะกล่าวว่า วิษณุเทพเป็นผู้สร้างพรหมเทพขึ้นมา พรหมเทพกลายเป็นภาคหนึ่งของวิษณุเทพ เหมือนกับพระมนุเคยเป็นภาคหนึ่งของพรหมเทพ และพรหมเทพบุขาร่างที่มีเศียรเป็นม้าของวิษณุเทพ และรับกฎของวิษณุเทพ พรหมเทพกล่าวว่าลำดับแรกเราเกิดจากพระประสงค์ของท่าน ลำดับที่สองเกิดจากดวงพระเนตรของท่าน ลำดับที่สามเกิดจากพระ

ดำรงของท่าน ลำดับที่สี่เกิดจากพระกรรมของท่าน ลำดับที่ห้าเกิดจากพระนาสิกของท่าน ลำดับที่หกเป็นเหมือนไข่จากท่าน เป็นการเกิดครั้งที่เจ็ดจากดอกบัวที่ผุดขึ้นจากพระนาสิกของท่าน

ทำให้พระองค์ได้รับสมญานามว่า นาสิกะ หมายถึง ผู้เกิดจากพระนาสิกของวิชฌเทพ คัมภีร์เทพปกรณ์กล่าวว่า เทพองค์หนึ่งชื่อว่าหิรัณยครรภ เทพองค์นี้ถือกำเนิดมาจากไข่ทอง พระองค์ชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลกและน้ำ เสมือนว่าเป็นเชื้อของทุกชีวิต มหาकाพย์กล่าวว่า พรหมเกิดจากไข่ทอง เพื่อหลีกเลี่ยงคำว่าพระองค์เป็นผู้เกิด พระองค์เป็นผู้ไม่เกิด ความหมายของไข่ทองว่าช่องว่าง บางครั้งว่า พระองค์เกิดจากดอกบัว ชื่อว่าปัทมโยนิ เป็นการยกย่องพระองค์ พระองค์เป็นปวงสกลิงค์ พระองค์ชื่อว่าอาตมภู หมายถึง เกิดเอง

คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์กล่าวว่า ปีตามหะหิรัณยครรภ เป็นเทพเจ้าผู้สูงสุด เป็นต้นเหตุของการสร้างโลก เรียกว่า สวयัมภู หมายถึง ผู้เกิดเอง พระสวयัมภูเกิดจากความมืดตั้งแต่เกิดดำบรรพ์ทรงสร้างน้ำปละลายเชื้อลงในน้ำเชื่อนี้กลายเป็นไข่ทอง พระองค์ถือกำเนิดจากไข่ทองจึงชื่อว่า นารายณะ แปลว่า ผู้มีน้ำเป็นทางไป จากนั้นพระองค์ทรงสร้างสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตทั้งปวงจากพระวรกาย เช่น พรหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร สร้างมาจากปาก แขน ขา เท้าของพระองค์ตามลำดับ สร้างคัมภีร์ไตรเพท เลือกเฟ้นพระอัคนี พระวายุและพระอาทิตย์พรหมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือเทพผู้ยิ่งใหญ่ ผู้สร้างโลก เทวดา มนุษย์ สัตว์ คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า พรหมเทพมีรูปร่าง ไม่มีเหงื่อไคล ไม่กระพริบพระเนตร ไม่มีเงา ฝ่าเท้าไม่สัมผัสพื้น รูปร่างเป็นเหมือนหนุ่มอายุ ๒๕ ปี ดอกไม้ที่ทรงไม่เหี่ยว พรหมมีเสียงดัง เป็นผู้มีสี่หน้า มีสี่ปาก แต่ละเศียรทรงพระเวช สามารถมองเห็นทุกทิศ เป็นนปวงสกลิงค์ คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า พรหมเป็นนปวงสกลิงค์ มีรูปร่างเด่นชัด พระวรกายแดง มีสี่พักตร์ ได้สัญญาว่าจัตุรมุข มีแปดกรณสีกร กรทั้งสี่ทรงสิ่งของคือธารพระกร ข้อน หม้อน้ำ คัมภีร์ ประคำ มีธนูชื่อว่า ปริวิตะ มีหงส์เป็นพาหนะชื่อว่า หงสวาहन มีที่สถิต เรียกว่า พรหมพณฑา

พรหมในคติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นเทพผู้ยิ่งใหญ่ เป็นหนึ่งในเทพตรีมูรติ พรหมมีสี่พระพักตร์ มีแปดพระกร พระศอสวมลูกประคำ แต่ละพระหัตถ์ถือดอกบัว หม้อน้ำอมฤต ทรงหงส์เป็นพาหนะ ทรงมีพระชายา คือพระสุรัสวดี คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า ที่อยู่ของพรหม คือเขาพระสุเมรุราช อยู่สูงกว่าดวงอาทิตย์ มีแสงสว่างในตัวเอง เป็นที่อยู่ของเทพทั้งหลาย คัมภีร์มหาภารตะกล่าวว่า ที่อยู่ของพรหม คือเขาพระสุเมรุราช คัมภีร์รามายณะกล่าวว่า ที่อยู่ของพรหม คือเขาอิสระ และเขาคันธมาถ์ คัมภีร์วิष्ณุปุราณะกล่าวว่า ที่อยู่ส่วนตัวของพรหม คือเขาพระสุเมรุราช เป็นภูเขาค้ำโพรง ภายในมีน้ำและมีทะเลศักดิ์สิทธิ์ ล้อมรอบ ยอดของเขาคือเขาพระสุเมรุราชมีเมืองพรหม ถือกำเนิดจากเท้าของวิชฌเทพ เมืองของพรหมกว้าง 1 หมื่น 4 พันโยชน์ เป็นขอบเขตสวรรค์ มีแม่น้ำคงคาตกจากสวรรค์ลงสู่เมืองของพรหม

พรหมเป็นพระเป็นเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือเป็นเทพผู้ลิขิตชะตาชีวิต เรียกว่า พรหมลิขิต ชาวไทยบางส่วนมีความเชื่อเรื่องพรหม ที่รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือบุคคลใดกราบไหว้บูชาพรหม ด้วยความเคารพศรัทธา บุคคลนั้นย่อมได้รับพรวิเศษจากพรหม และได้รับการคุ้มครองจากพรหม คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า พรหมชื่อว่าผู้เป็นสยัมภู หรือผู้เป็นอาตมภู ผู้เป็นจอมเทพของโลก สามคัมภีร์มหาภารตะกล่าวว่า พรหมอยู่สูงส่งกว่าพระคิเวเทพ และพระวิष्ณูเทพ พระองค์เป็นเทพเจ้าองค์

เดียวที่ทำหน้าที่ทั้งผู้รักษาและผู้ปราบ พระศิวะเทพและพระวิษณุเทพ ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของพระองค์ อีกด้วย คัมภีร์พรหมปุราณะกล่าวว่า พระศิวะเทพเกิดจากการขมวดหน้าที่สี่ของพระองค์ จึงชื่อว่ารุทรา สำหรับพระวิษณุเทพ พระองค์คือกระตุ เป็นโอรสองค์หนึ่งของพรหม และพรหมได้ส่งพระวิษณุเทพจุติลงมา เกิดในโลก พระวิษณุเทพทรงรับพระบัญชาซึ่งพระอินทร์นำมาให้อีกต่อหนึ่ง

คัมภีร์โหราศาสตร์กล่าวว่า พรหมชาติเป็นตำรามาจากพรหม ตำราพุทธลักษณะที่บรรดาฤษีทั้งหลายแต่งไว้ ล้วนแต่มาจากพรหมทั้งสิ้น สาเหตุที่รู้เห็นถึงพุทธลักษณะ เพราะว่าพรหมพระองค์เป็นผู้มีอายุยืน รู้ได้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ พรหมเห็นแก่ความกรุณา พอทราบเรื่องแล้วพระองค์แปลงเพศมาเป็น วรณะพราหมณ์ มาแล้วบอกวิชาการต่าง ๆ รวมถึงเรื่องมนตรา ไสยศาสตร์ มนต์ ไสยเวท ตำรายาการณ์ ศาสตร์ ตำราดุลักษณะต่าง ๆ พราหมณ์ทั้งหลายถือว่าเหล่านี้เป็นของวิเศษ เพราะมาจากพรหมทั้งสิ้น นับถือ กันมานานว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์มาก คัมภีร์โหราศาสตร์กล่าวว่า พรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด เป็นหนึ่งในตรีมูรติผู้ยิ่งใหญ่ บุคคลใดได้บูชาพรหมบุคคลนั้น จะมีแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรือง โบราณจารย์จึงผูกตำรายันต์ และตำราคาถาขึ้นมาเป็นตำรายันต์ต่าง ๆ ทั้งยันต์สามเหลี่ยม ยันต์สี่เหลี่ยม ยันต์วงกลม ยันต์แปดเหลี่ยม รวมถึงยันต์รูปภาพ เชื่อว่ายันต์ต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิคุณต่างกัน มียันต์รูปเทพเทวดาต่าง ๆ ปรากฏว่ามียันต์รูป พระพรหมด้วย ได้แก่ ยันต์พระพรหม ยันต์ท้าวมหาพรหม ยันต์มหาพรหมธาดา ยันต์พรหมสี่หน้า ยันต์ บารมีพระพรหม ยันต์พระพรหมแปลงรัศมี มีคติความเชื่อว่า ยันต์เหล่านี้เป็นพระยันต์ชั้นสูง เป็นพระยันต์ที่ วิเศษ บุคคลใดที่ได้สักยันต์รูปพระพรหม บุคคลผู้นั้นจะมีอำนาจเหนือศัตรู เป็นมหาอำนาจ มีเมตตามหา นิยมแก่คนทั้งหลาย

ในประเทศอินเดียมีความเชื่อว่า พรหมเป็นเทพผู้สร้างโลก เป็นผู้ให้กำเนิดวรรณะทั้งสี่ ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร คัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่า พรหมปรากฏอยู่ในคัมภีร์ฤคเวท หมายถึง บทสวด ศักดิ์สิทธิ์ อย่างยิ่งมณฑลที่สิบ มีบทสวดเกี่ยวกับความเป็นมาของโลกจักรวาล ชาวอินเดียสมัยฤคเวทมี ความคิดเรื่องโลกจักรวาลว่า พรหมเป็นเทพผู้สร้างโลก คัมภีร์พราหมณะและอุปนิษทกล่าวว่า พรหมที่อยู่ใน พราหมณะที่เก่าที่สุด มีความหมายเพียงเป็นการสวดอ้อนวอน อาจเพียงแค่ว่าเป็นความศักดิ์สิทธิ์ ที่เล่า สืบเนื่องมาเท่านั้น ส่วนเทพที่มีหน้าที่เดียวกับพรหมในฐานะผู้สร้าง คือพระประชาบดี และคัมภีร์อุปนิษท กล่าวว่า พรหมคือสารัตถะของจักรวาล ไม่มีตัวตน ไม่มีเพศ ไม่สามารถอธิบายได้ ทุกอย่างนั้นล้วนมาจาก พรหมทั้งสิ้น

พรหมเป็นเทพผู้ยิ่งใหญ่ในความเชื่อพราหมณ์-ฮินดู เชื่อว่าพรหมเป็นเทพแห่งการสร้างสรรค์ เป็น บิดาแห่งโลกตามความเชื่อฮินดู การอัญเชิญเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อมาประทับในศาลหรือในวิมาน เพื่อให้พระองค์คุ้มครองรักษาครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป ให้ช่วยคุ้มครองรักษากันเรือน ตลอดจน คุ้มครองคนในครอบครัวให้มีแต่ความสุข พรหมสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้า พรหมตามความเชื่อ ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นผู้ที่มีความเมตตาสูงสุดต่อสาวกผู้ภักดี และอุทิศตนต่อพระองค์ด้วยความ ศรัทธาอย่างแท้จริง การตั้งศาลพรหมถือว่าเป็นเรื่องที่น่ามาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ตลอดจนห้างร้านบริษัท ธุรกิจการงานอีกด้วย การตั้งศาลพรหมเหมาะแก่ร้านค้าที่ทำธุรกิจต่างๆ เพื่อขอพรให้เกิดความ เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

เอกสารอ้างอิง

- จิระพัฒน์ ประพันธ์วิทยา. (2559). อินเดียมหัทศจรีย์. กรุงเทพฯ: โตโยต้าประเทศไทย.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2539). พรหมชาติฉบับราชบุรุษ. กรุงเทพฯ: อำนวยสาสน์.
- _____. (2524). โหราศาสตร์ในวรรณคดี. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- _____. (2523). ประชุมมหายันต์. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ.
- ทศพล จังพานิชกุล. (2556). พรหมเทพผู้บันดาลความร่ำรวยและรุ่งเรือง. กรุงเทพฯ: นิยาย.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์. (2559). พระพรหม. กรุงเทพฯ: ทองเกษม.
- พระราชครูวามเทพมุนี. (2539). โหราศาสตร์. กรุงเทพฯ: นคร.
- พระยาสังฆาภิรมย์. (2556). เทวกำเนิด. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- _____. (2562). เทวกำเนิดภารตเทพปกรณ์มอันอมตะ. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- พิทักษ์ ไคววันชัย. (2553). ศิวะเวท. กรุงเทพฯ: สยามคณศ.
- _____. (2555). ท้าวมหาพรหม. กรุงเทพฯ: สยามคณศ.
- มาลัย จุฑารัตน์. (2562). กำเนิดเทวดา. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- มานิจ ชูชัยมงคล. (2554). บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์. กรุงเทพฯ: เลียงเชียงเพียรพุทธศาสน์.
- มหาสม พ่วงภักดี. (2509). เทพปกรณ์. กรุงเทพฯ: ส.ธรรมภักดี.
- มนตรี จันทรศิริ. (2554). ตำนานมหาเทพแห่งสรวงสวรรค์. กรุงเทพฯ: เนชั่นเ็ดดูเทนเมนท์.
- แย้ม ประพัฒน์ทอง. (2517). พรหมลิขิต. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองธรรม.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2551). เทียวอินเดีย. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- วรพล สุทธินันท์. (2552). ตำราเทวรูปของพราหมณ์. กรุงเทพฯ: ไพลิน.
- วิทยา ศักยาภินันท์. (2549). ศาสนาฮินดู. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- सानติ ภักดีคำ. (2556). พระพรหม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สำนักพิมพ์คณศพร. (2540). เทวาลัย. กรุงเทพฯ: คณศพร.
- สมพงษ์ งามแสงรัตน์. (2550). หริทวารประตูสู่พระเจ้า. กรุงเทพฯ: วงกลม.
- หลวงวิศาลดรุณกร. (2563). คัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐาน. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- โหรญาณโชติ. (2539). คัมภีร์ไสยศาสตร์ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ห้องโหรศรมหาโพธิ์. (2553). ตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: อำนวยสาสน์.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2524). ปรัชญาอินเดีย. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- อดิเทพ เทวินทร์. (2554). เทพแห่งการสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สยามคณศ.
- อรุณคินทร์ วิริยะบุรณะ. (2522). พรหมชาติฉบับหลวง. กรุงเทพฯ: ธรรมภักดี.
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2562). ตริมูรติอภิมหาเทพของฮินดู. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.